

Kalevala

Szente Imre fordítása

Folytatás előző számunkból

NEGYVENÖTÖDIK ENÉK

Pohjola banyája betegségekkel rontja Kaleva fiait.
Szülés-segítő és gyógyító ráolvasások.

Louhi, Pohjola banyája valahogy fülébe vette, Väinölä-ben mint vigadnak, Kaleva miként megéledt Szampónak szilánkjaitul, tarkatornyos roncsaitul. (6)

Azt igén megírgyélte; egyre forgatta fejében, milyen szenvedést szerezzen, mily halálnémét találjon Väinölä veszedelmére, Kaleva-fiak fejére. (12)

Fohászzkodott Ukko úrhoz, egek Istenét imádvá: „Világnak ura, nagy Ukko! Keressd még Kaleva népit, látogassad jégesővel, tühégyes tüzes söréttel! Avagy súllyal sújtsd némüket, irtsd ki őket irmagostul, férfiát a földre döntve, asszonyát az ólomra!” (22)

Tuonela csipás cselédje, Alvilágnak vaksi véne, Tuoni sarjai silánya, bajba bájoló boszorka, kútja mindénféle kórnak, forrása ezér fekélynek, förtelmes fekete képű, rőttenetes rusnya bőrű – (30)

- ez az Alvilág rimája, vakvilág világtalanja ágyát árokszélre rakta, vackát úttalan utakra; fordítva feküdt a szélnek, hátával fagyos hidegnek, férgetegéknak farával, napkelet felé fejével. (38)

Szél kerekedett keletről, érkézett veszétt viharral. Szél a szörnyet fölcsinálta, hasasodni harmatozta sarjatlan-sivár mezőben, zsendületlen zsombikosban. (44)

Hordozta kemény hasában méhe mázsás töltelékít; három hónapig viselte, négy-öt hónapig növelte, hetet-nyolcat is haladta, kikerekedett kilencre; szokása szerint a nőknek tizedfél felé közelgett. (52)

Múltával kilencediknek, kezdetén következőnek vemhe kőkeményre váltott, kégyetlenül fájni kezdett. Szülendőit mégsé szülte, kölykeit ki nem vetette. (58)

Már a vackát váltogatta, más helyekre vánszorogva: fialni cudar cemende, piripofa -vaskemence kőhasadékba húzódott, sziklabarlang belsejébe; szülendőit mégsé szülte, kölykeit ki nem vetette. (66)

Kölykező odut keresétt, könnyülő helyet hasának ingó-bingó ingóványban, locskolódó lápkutakban; nēm talált tanyát azonban, könnyülő helyet hasának. (72)

Szállott kölykező kínokban, hasfakasztó fájdalomban tüzes örvényék ölébe, vad vizeknek forgójába, három zúgonak zajába, kilenc part alatt lapulva; szülendőit mégsé szülte, kölykeit ki nem vetette. (80)

Keservesen bögni kezdétt, rítt a rusnya rossz rémonda; hogy hová légyen, sē tudta, mostanság kihéz méhetne, hol talál helyet szülésre, ahol kölykeit kivesse. (86)

Felhőbül felelte Isten, Alkotó alákiáltva: „Rossz vityillót látsz a lápon,

tengérparton álldogálni messze puszta Pohjolában, szomorú Sariolában: oda elmehetsz fialni, méhed magzatát kivetni; oda jókor lesz jövésed, nélkülözik ott a néped!” (96)

Tuoni toprongyos leánya, Manalának csúf cselédje Pohja portáját elérte, szaunáját Sariolának, szülendőit ottan szülni, méhe magzatát kiadni. (102)

Louhi, pohjolai asszony, Pohja foghíjas banyája bébocsátotta titokban, loppal fürdőházba vitte: né jusson falu fülébe, hogy a híre szét né fusson. (108)

Fürdőt loppal félfitötte, sebbel-lobbal megcsinálta; ajtót gondosan bekente, sarkát sörrel átítatva: né nyikorogjon, ha nyílik, csikorogva zajt né csapjon. (114)

Száját akkor szóra nyitva, maga mondta, fölfelelte: „Természettündér, nagyasszony, aranyasszony, ékességés, egész női nemnek öse, asszonyoknak és anyáknak! Térdig lábolván a lábba, övig öltözvén habokba, szédve varkóvaladékot, gyűjtve menyhal-hányadékot, kenégesd a csontközöket, tágítsd széleit szeréddel, bocsássad a lányt bajából, hasa harcából az asszonyt, kiszabadítva kínokbul, hasfakasztó fájdalombul! (130)

„Ám ha ennek nincs hatása, ó, Egek Ura, nagy Ukko! Jöjj magad, mikor könnyögünk, látogass hozzánk, ha hívunk! Csávában szegény cselédke, asszony harcol itt hasával szauna füstje féllegében, fürdőházunknak hevében.” (138)

„Markold még aranydorogod, fütőkösödet félkezeddél: avval ajtaját kidöntsed, ajtófélfát szétfészítsed, szülőzárát szétszakítsad, torlaszait összetörjed: apraja-nagyja hadd haladjon, idéljenje is kijöjjen!” (146)

Erre már a rosszfélenek, Alvilág vakondokának méhe mégiscsak megindul: rossz porontyokat potyogtat rezes-rátetés lépélre finom ködfüggöny mögében. (152)

Kilenc kölyköt tett világra egyetlen rövidke éjjel, csak egyszerű gőzvetéssel, egyszerű forralt fürdejében: egyhasi ikérhadakat, méhe mázsás töltelekít. (158)

Mindén kölykit megnevezte, magzatait megjelölte, aszerint, ahogy születve jöttét mindenik jelözte: hogyha szúrt, tehát Szúrásnak, ha szaggatott, Szaggatásnak, Csúz lett, hogyha csúzni kezdett, Kelevény ha kelni készült, ha csak elfeküdt, Fekélynek, lépőt hívta Lépfenének, óvatosat Ótvarosnak, dögönyözőt Döghalálnak. (170)

Égynek nem jutott nevezet: fészékfentő kisfiának. Ezt az egyet megtagadta, manónak vizekre verte, lápra számüzte lidércnek, általános ártalomnak. (176)

Louhi, Pohjola banyája többi kölykét mind kiküldte párás félsziget fokára, szélire ködös szigetnek. Káros kölyköknek hadával betegségeket bocsátott Väinölä-nek vesztésére, Kaleva-fiak fejére. (184)

Sorvadt Väinölä-nek sarja, kínlódott Kaleva népe mindénféle furcsa körtul, rejtélyes-ragályosoktul: matrac megrohadt alattuk, pokróc pállott szét fölöttük. (190)

Vének véne Väinämöinen, időtlen idők tudósa népe mentésére méne, védelmére rossz varázstul, a halállal hadba szállva, kórhadakkal harcra kelve. (196)

Fürdőházat félfitötte, kövek halmait hevítve sok jófajta tiszta fával, folyóhordalék-hasákkal. Vízet hordott félhomállal, vesszöt vágott szürkülettel, hajlós vesszöt vízbe vetve, lombos ágat áztatóba. (204)

Mézes gőzgomolyt hajított, forró gőzfélhőt röpített áttüzesedett kövekrül, parázsló-piros lapokrul. Akkor száját szóra nyitva Istent kérte hő imával: „Jöjj e gőzgomolyba, Isten, eme forró féllegékbe, gyógyítónak gyermekidhez, nyugalmat szerézve nékik: szent sziporkákat léfújva, szent salak hevét kioltva, fölöslögés hőt lühütve, rossz

forróságot kiüzve, hogy fiaidnak ne ártsan, teremtményeid ne rontsa!” (220)

„Az a víz, amit vettem parázsló-piros kövekre, mint csurrantott méz csöpögjön, illatos itallá válva, mézfolyóként folydogálva; gyűljön gyöngö márctavacska száunakályhánkhoz kövérül, fürdőház mohos faláru!” (228)

„Nem bírnak velünk varázssal, nem ronthatnak még ragállyal Teremtőnknek terve ellen, Isten engedelme nélkül. Ha valaki rána rajtunk, szava szájába szakadjon, ármánya torkán akadjon, szándoka dugába dőljön!” (236)

„Ha elég erő magamban, nincsen Ukko úr fiában bajok békóit löverni, véget vetni rossz varázsnak: van elég erő Urunkban, egekén uralkodóban, fodorfélhők közt lakóban, világot igazgatóban.” (244)

„Világnak ura, nagy Ukko, fejedelme füllegéknak! Szállj le hozzánk szükségünkben, hő imánkat meghallgatva, szabadíts e szenvedéstől, véget vess e vésznapoknak, babona-varázsolásnak, ránk imádkozott ragálynak!” (252)

„Tüzes kardot adj kezembe, sziporkázó szablyaélet, hogy a rosszat ráncbaszédjem, gonoszságnak szárnyát szegjem, kínjainkat szélbe szórjam, gyötrelmeinket gyöpükre!” (258)

„Oda küldöm kínjainkat, fájások fáját kivette: sziklabarlang belsejébe, kőverembe-kőlyukakba, hogy köhalmokat kínozzon, sziklaszálakat gyötörjön! Kő a kínokat nem érzi, sírni szírtnek nem szokása, nem tiltakozik, ha terhet méretlenül raknak rája.” (268)

„Tuoni lánya, Kín-kisasszony, ki a kínkövön kotolva, hol három folyó fut össze s válik széjjel három ágra, fájásokat kínkövekre öntve örölsz kín-malomban: gyűjtsd a gyötrelmet halomba, kék kövek közé szorítva, vagy örvénylő vízbe vetve, tengér mélyibe taszítsad, levegőtelen lukakba, naptul nem süttött üregbe!” (280)

„Hogyha ennek sincs hatása: Kín-anyó, kégyes nagyasasszony, Sérv-anyóka, kedves asszony, kérünk, látogass lakunkba, térj be, gyógyulást teremtve, édés enyhületét adva! Hogy a fájás messze fusson, szűnjön kórnak szaggatása, beteg békésen pihenjen, fekdjön baját feledve, nyavalyásnak nyugta légyen, keservesnek könnyülése!” (292)

„Vesd a kínokat vödörbe, rezes vékába a rosszat, messze mēnj e bajszeméttel, messze fuss a fájdalommal: közepére Kínhalom-nak, Fájdalomhégynek fokára! Fájásokat fōzđ puhára aprócska cserépcsuporban, kiskörömyi katlanokban, hüvelykujjra húzhatókban!” (302)

„Dombon kő vagyon középēn, kőben lyuk vagyon középēn, vésővel vagyon kivágva, fūrőval vagyon kifūrva: abba kell a kint kotorni, fájásokat rēsbe rakni, gyōmni gyōtrelēm nēmeit rossz napoknak rejtékēbe: túl nē élhessék az ējet, vesszenek el viradatra!” (312)

Vénék véne Väinämöinen, időtlen idők tudósa beteg részeket bekente, sebeket bebalzsamozta kilencféle jó kenőccsel, nyolc fajta nemes olajjal. Száját akkor szóra nyitva, Istenhez ígyen könyörgött: „Világnak ura, nagy Ukko, mennyeknek örök Öregje! Füllegēt fakassz keletről, fél észak felől fehéret, délről duzzadó kövéret! Mézédēs vizet csöpēgtess gyógyírul gyōngēlkēdőknek, betegéknak balszamául!” (328)

„Sēmmit sēm tudok magamtul, csak ha Alkotóm akarja. Adjon Alkotónk malasztot, siessēn Urunk segēdül azokhoz, akiket láttam, kikre karjaim kītártam, kiket szám-

mal szólogattam, kikre lélkemet leheltem.” (336)

„Kit nem érek el kezemmel, Isten illesse kezével; kit ujjaim nem tapintnak, tapintsa Teremtőnk ujjai! Égi ujjak ékesebbek, Teremtőnk tenyere lágyabb.” (342)

„Igédet idézzed, Isten, hallasd szózatod, Hatalmas, gyere gyógyítóerőddel! Add, hogy éjjel ép lehessünk, áldd még békével napunkat! Fájdalom fejünk né bántsa, testünk gyötrelém né gyúrje, né szorongassa szívünket, meghiúsuljon hatása, kicsorbuljon körme rajtunk, soha sémnikor sē ártson, míg csak hold halad az égén!” (354)

Vének véne Väinämöinen, időtlen idők tudósa véget így vetett a bajnak, betegségeket lēbirva, ravasz rontást messzeűzve, vajákos varázst lētörve. Kaleva honát halálbul, visszahozta végveszélybül. (362)

NEGYVENHATODIK ÉNĚK

Pohjola banyája medvét küld Kalevala ellen.

A medve elejtése, a medvetor megünneplése.

Mént a plētyka Pohjolába, híre szállt hideg hazába, hogy Väinölä már megéledt, Kalevalában kimásztak ama bájolás-bajokbul, különlegēs kórságokbul. (6)

Louhi, pohjolai asszony, Pohja foghíjas banyája fölháborodott e hírre. Száját szóra is nyitotta: „Tudok tán egyéb tanácsot, még valami volt eszēmben: erdōbül medvét mēnesztēk, a vadonbul görbekarmút Väinölä vetéseire, Kaleva karámaira.” (16)

Medvét támasztott a torsrul, dúvadat a mély vadonbul Väinölä vetéseire, Kaleva gulyái ellen. (20)

Vének véne Väinämöinen kovács mūhelyébe mēne: „Ilmari komám-kovácsom! Kopját kéne most kivernēd, új hajítót, három élūt, réznyelet faragva rája! Mézēvőre kéne mennēm, kincšeskōdmōnre vadásznom, mert a ménjeimet marja, kancáimba tēp a karma, nyomorgatja nyájaimat, jószágomat szétszalasztja.” (32)

Kopját készítēt a mestēr, nem volt nagy, nem is kicsinke: közēpméretūt kovácsolt; farkas volt hēgyére vésve, pēngējére medve metszve, jávorszarvas járt alatta, csikō csēllēngēt fölötte, nemes vadrēn volt középēn. (40)

Hulldogált a hó a hétēn, földet vékonyan bevonta, mint az ősz birka gyapja, vagy a téli nyúl pihēje. Vélte mostan Väinämöinen, tervēt szóval is kimondva: „Kerekēdik arra kedvem: Mētsolába kéne mennēm erdōlányok látására, kék kötényēsēk körébe. (50)

„Válok népemtūl vadonba, társaimtul társtalanba. Vēgy be, erdō, embērēdnek, társaságodba, Tapio! Segits, hogy sikerrel járjak, erdō szēpit mēgszērēzzem!” (56)

„Mielikki, vadon virága, Tellervo, Tapio lánya! Tartsad kordában kutyádat, ēbedet kötōzd erősen régi fenyvesfészērēhēz, tōlgylombos levēlszínēhēz!” (62)

„Bundácskám, vadon bogyója, mézes mackóm, labdaforma! Hogyha lépteimet hallod, észrevēsēd érkezésēm, karmod karmantyūdba dugjad, agyarak inyēdbe rejt-sed, nēhogy énbelēm bocsátva testēmet találja marni!” (70)

„Gombolyagocskám-galambom, kedves mézēvő barátom! Aludj zsēnge zombikosban, sziklaszālōn szunnyadozva, lēngō lombok árnyékában, szálfenyōk alatt szuszogva! Mézes mackóm, ott mēgūlhetsz, kényre-kedvre forgolōdhatsz, mint fogolymadár a fészkin, rejtékēn ülō rucácska.” (80)

Vének véne Väinämöinen hallja: kaffognak kutyái, ēbei igēn ugatnak

szükszéműnek udvarában, tömpeorr tanyája mellett. Száját szóra nyitva, mondta: „Azt hívém, kakukk kiálta, kedves kisma-daram szóla. Bizony, nem kakukk kiálta, nem szívem madara szóla: hallám kedvesebb kutyámat, jelēs jószágom ugatni ajtaján öregapónak, házatáján hírēs hősnek.” (94)

Vének véne Väinämöinen mézes mackóját megölte, selyémágyát széjjelszédte, drága dunnáit kidobta. Száját szóra is nyitotta, maga mondta, fölfelelte: „Tégéd áldalak, Teremtő, hála nékéd, ó, Hatalmas, hogy ajándokod vehettem, erdő ékését elejtve.” (104)

Kedves kincsét nézēgette, száját szóra nyitva mondta: „Mackókám, arany apóka, mézes mancsocskám, galambom! Nē légyél nehezteléssel; vesztédet nem én okoztam. Magad pottyantál a mélybe, lombjaid közül kiesve, fagatyácskádból kihullva, fenyőbundádból kibújva. Sikos ám így őszidőben, mikor bé vagyon borulva! (116)

„Erdeink kicsiny kakukkja, aranybundájú bozontos! Hagyd magára régi házad, hidegēn maradt tanyádat, nyírfalombba bújó lakásod, vesszőbül fonott csērényéd! Diadalutadra indulj, készülj, erdőnek királya, könnyű lábbal lépēgetve, kék harisnyában haladva, piciny pitvarod körēbül, szēgényēs-szűkős szobádbul daliák dicső lakába, fényēs férfitársaságba! Nēm tartanak rosszul ottan, nem lész sēmmiten hiányod: édēs mézet kapsz ebédre, italodul márcot mérnek, készülnek jövetelēdre, vendégükül várva-várnak.” (136)

„Ideje, hogy indulj végre ez igénytelen tanyáru boltozatos büszke házba, szelemēnēs szép lakunkba! Csuszanó havon haladva, mint tavon a víz virága, mint gallyak között a mókus, lombról-lombra lēngedēzve.” (144)

Vének véne Väinämöinen, időtlen idők dalosa zeneszóval járt a zöldbēn, hangasikon harsonázva, bēcsēs vendégét vezetve, bozontos barátja mellett. Hangja hallatszott a házig, szelemēn alá szűrődött. (152)

Ház lakói fölfigyeltek, nemes háznak népe mondta: „Halljátok, hogy zēng a hangja, erdei dalos danája, füttyei fenyőrigónak, vadonban lakó léánynak!” (158)

Vének véne Väinämöinen már az udvarát elérte. Jött elébe házanépe, tudakolta kérdve tőle: „Aranyat adott a fenyves? Erdőnek ezüstje csurran? Vadon pénzmagot potyogtat, kincs került a rēngetegbül? Vajon a vadon királya medvével, hiúzzal áldott, hogy oly vigan vándoroltok, jókedvően jődögélték?” (170)

Vének véne Väinämöinen szóval mondta, fölfelelte: „Versēmmelel vidrát szērēztem, igēimért adta Isten: azért vándorlunk vidáman, azért olyan jó a kedvünk.” (176)

„Ha hiúz, ha vidra volna! Ámde nem hiúz sē vidra: maga a vadon virága, jó az erdő ékēsége, bandukol vadonnak véne, bongyorbundás drágasága. Vendégētek hogyha kedves, fogadjátok tárt kapukkal, ám ha olyan, kit kinēznek, kulcsra zárt kapukra leljēn!” (186)

Mondta erre mindēn embēr, hírēs háznép válaszolta: „Hozott Isten hajlokunkba, mézes mackó, otthonunkba, tisztára sōpört tanyánkra, újra dōngölt udvarunkba! (192)

„Életēmbe erre vāgytam, kiskoromtul ezt kívántam, hogy Tapio tülke zēngjēn, sūrūségnek sija szóljon, vadon kincse vāndoroljon, erdőnek ezüstje jōjjön udvarunk kicsiny körēbe, piciny portánk pitvarába.” (200)

„Biztam, mint a boldog évben, mint a nyár jōttére, vártam, mint a sikló sí a télre, mint a szánkó szūzhavakra, mint mēnyasszony vōlegényre, párjára piros

ményecske.” (206)

„Este ablakban epedtem, réggel lécajtóban lestem, hetekig a kert közében, hónap-szám a ház tövében, télhosszat havas mezőben. Porhavat jegesre álltam, jeget tocsogásra törtem, vizet szárazra tapostam, hol kavicsra, hol homokra, homokat termőtá-lajra. Rágondoltam réggelente, mind azt forgattam fejemben: mért nem jó a jó apóka, erdő kincse merre késik? Talán Észtországba tévedt, finnek földjeit megunva?” (222)

Vének véne Väinämöinen kérdőzgette háza népit: „Vendégünk hová vezessem, hova kísérem barátom? Poros padlásra helyezzem, szemetés vacokra vessem?” (228)

„Mondta erre mindén embër, szóla hírës házanépe: „Vendégünk oda vezessed, kedvesünk oda kíséred: szelemënës szép lakunkba, gyönyörü tetõ terébe! Már az asztal mëgterítve, rakva étellel-itallal, lëtörölve mindën löca, szoba földje fëlsöpörve; szüzléányok szép ruhában, tiszta ünneplõben ülnek, finom, ékës fõkõtõben, földig érõ hófëhérbën.” (242)

Vének véne Väinämöinen száját szõra nyitva mondta: „Mézëvõm, aranymadárka, gombolyagocskám-galambom! Még valami hátra volna, egy keveset kéne mennöd. (248)

„Cihëlõdjël hát, cukorka, szëdd a lábodat, szivecske, bandukoljál, barna kapca, guruljál, bundás gatyácska cinëgecipõk nyomában, amerre csurik csipognak, szelemënës szép lakunkba, gyönyörü tetõnk terébe!” (256)

„Most vigyázzon mindën asszony, hogy a nyáj nyugodt maradjon, barmunk mëg në bokrosodjon, kicsinyëkben kár në essën, mikor medve jó a házba, bozontos orrát bedugja. „(262)

„Fëltre, kisfiúk-léányok, tornácajtõbul kitérni, mikor hõs hatol a házba, asztal föhe-lyére férfi! (266)

„Vadon véne, szép öregje, erdõnek gyönyörü gyõngye! Në réttëgi a nõcselédtü, sosë félj fonott fejüktül! Asszonyok së aggasszanak, mëgannyi hurkás harisnya! Ahány asszony lész a házban, mind korlát mögé kerüljön jövetére jó vitéznek, léptére dërek legénynek!” (276)

Szóla végül Väinämöinen: „Hát Isten hozott minálunk, a mi hírës hajlokunkba, gyönyörü tetõnk terébe! Hol helyezzem el galambom, bongyor bájosom hol ül-jön?” (282)

Mondta erre mindën embër: „Tessék-tessék csak belépni! Oda kíséred a kedvest, madaracskádat mëgülni: fõhelyre, fenyõfapadra, vasveretü löcavëgre! Hadd túrjunk a bundájába, szõrit hadd vëgyük szemügre!” (290)

„Në vëdd rossznëvën, galambom, mézëvõ, në vëdd szivedre, hogyha most bun-dádba túrva szõrõdet szemügre vësszük! Bongyor bundád mëgbëcsüljük, szõrõdet nem arra szánjuk: cemëndéknek condrájául, rosszfëlék ruházatául.” (298)

Vën Väinämöinen eközben medvebõrt lëbontogatva, pajta padlására tette, húsát mëg fazékba hánya, aranyozott rézfazékba, vörõsrëzfenekü üstbe. (304)

Lángban lógtak már az üstök, a fazékek tüzön forrtak, teletõltve, mëgpúpozva, húsdaraboktul dagadva. Sõt is szõrtak rá marékkal, amit messzirül szëreztek, Szászországbul szállítottak, Fëhër-tengër tájairul, Suolasalmin át evezve, hullámok fölõtt hajõzva. (314)

Már a hús puhára fõve, üst a lángokról lëvéve. Odakísérték a kincsök, fölrakták

fenyőrigójuk hosszú asztal főhelyére, arany tányérokba töltve, hogy a márcot meggkóstolja, orrát árpasörbe mártsa. (322)

Fenyőfából volt az asztal, az edények rézből öntve, ezüzből evőkalánok, minden kés arannyal ékes, minden csésze csordulásig, minden tál púpozva töltve erdő kedves kincseivel, aranyos ajándokával. (330)

Vének véne Väinämöinen száját akkor szóra nyitja: „Málok kincsés mellű véne, Tapio-tanya királya! Metsolának mézes nője, erdei erős menyecske! Tapiónak tiszta sarja, rézfövegés tiszta férfi! Tellervo, Tapio lánya! És ti mind: Tapio népe! Jerték jószágtok torába, loncsos bunda lagzijába! Bóviben vagyunk javaknak, van mit enni, van mit inni, magunk részt is megenni, vendégeket is fogadni.” (346)

Kezdték kérdegetni tőle, némés népe faggatózott: „Mondd, mi volt a medve múltja, kincsés ködmön származása? Tán született szalmaágyon, termétt szauna szögletében?” (352)

Vének véne Väinämöinen szóval mondta, elmesélte: „Nem született szalmaágyon, sém pajtában pelyvaágyon. Onnan származik a szentem, ott termétt a mézes mancsú: hold hajában, nap nyakában, hétcillagok csarnokában, lénge lányoknak körében, természetündérékében. (362)

„Volt egy lyány, a mennyet járta, égnek köldökét kerülte fellegek fölött lebegve, mennynek mézsgyéin haladva hupikék harisnyaszárban, cifra leffentyús cipőben, kezében gyapjúskosárral, hónalatt egy véka szőrrel. Gyapjat hullámokra hányta, szórt a víz színére szórt. Szellő szöszmötölt a szőrrel, lebegtette lágy lehellet, ringatta finom fuvallat, hullám partra hajtogatta, virágos ölü vadonba, mézes félsziget fokára.” (378)

„Mielikki, vadon mamája, tapiolai nagyasszony vízből azt a szöszt kiszédte, finom gyapjat összegyűjtve.” (382)

„Fürge ujjal formálgatta, gondosan bebugyolálva kerekded juharkosárba, puha bölcső belsejébe. Vonta pólyapántlikáit, arany szallagját szerelte legéslegszívósabb ágra, terebélyes lomb tövére. „ (390)

„Apróságát ápolgatta, kisbabácskáját bécézte bóbítás fenyőbokorban, szíromer nyős szálfá mellett. Ott gyarapodott a gyermek, kincsés ködmönét növelte virágos vadon szívében, boldog erdő belsejében.” (398)

„Formás fickó lett belőle, tökéletes termetével: kurta lába, lomha térde, gömbölyű -pufók pofája, nagy feje, okos kis orra, bodorodó barna szőre. Haném volt egy kis hibája: nem volt még foga, sē karma.” (406)

„Mielikki, vadon mamája mondogalódott magában: 'Keríthetnék néki körmöt, félszerélhetném fogakkal, csak nē élne vissza véle, nē vetemédne gonoszra!'” (412)

„Mēgesküdütt most a medve, térdin Erdő Asszonyának, igaz Istennek ígérve, fogadva Világ Urának, hogy fejét nēm adja rosszra, magát bünre nēm bocsátja.” (418)

„Mielikki, vadon mamája, tündére Tapiolának futott is fogat szerézni, körmöcskéket kérégetni berkényebokor gallyátul, borókabokor tövétül, göcsörtös-göbös gyökértül, mézgás, csontkemény facsonktul: karmot nēm kapott azoktul, nēm talált fogat fiának. „(428)

„Roppant szálfá állt a rétén, hatalmas fenyő a halmon; egyikén ezüstgallyacska, aranyága volt amannak. Azt a tündérkéz lētörte, karmot készített belőle, csontkemény fogat csinálva, ültette üres inyébe.” (436)

„Gyermekét eleresztette, kedvencét világba küldte: lápon lábóljon magában, csörtessén csalitosokban, szaladgáljon erdőszélén, mászkáljon füves mezőkön. Külön lélkére kötötte: mindig békében maradjon, vidám szívvvel vándoroljon, élje életét örömben, irtásföldön, ingoványban, távol minden tánctereiktől; nyárhosszat harisnya nélkül, csatangolva csizma nélkül, rossz időben rejtékezve, télidőben bóbiskolva zelnicés tanya zugában, fenyőfagyókérszobában, borókabokor tövében, öt bekeccsel béborítva, nyolc gubába göngyölítve. „(458)

„Éppen ott került kezembe, el is ejtettem ezúttal.” (460)

Fiatalok faggatóztak, vénemberek vélekedtek: „Hogy fogadott bé a fenyves? Hozzátok hajolt-é kedve, kégye erdei királynak, Tapiónak indulatja, hogy a kedvencét kiadta, megvált mézes magzatátul? Kaptátok-é kopjavégre, vagy nyilat belébocsátva?” (470)

Vénék véne Väinämöinen szóval mondta, fölfelelte: „Jól fogadott bé a fenyves, hozzánk is hajolt a kedve, kégye erdei királynak, Tapiónak indulatja. (476)

„Mielikki, vadon mamája, Tellervo, Tapio lánya, szépségös vadon-virága, röngetegnek csöpp cselédje maga mént utat mutatni, rovásokat fába rakni, út mellékit megjelölni, vándorlásomat vezetni. Rovátkákat fába róva, más jeleket hátrahagyva vitt a mackó ajtajához, partjaira pénz-szigetnek. (488)

„Ilyenképpen célhoz érve, végre meglelvén a házat, nem került sor kopjaharcra, sém nyilas nyomakodásra: magátul esett a mélybe, lészédülve lombos ágrul. Męgsérült a mellecsontja, hasába tuskék hatoltak.” (496)

Hozzáfűzte még ezékhöz, folytatta ezén szavakkal: „Mackócskám, arany madaram, egyetlen bécsős barátom! Nyújtsd ide finom fejkéd, nę sajnáld fogad sövényit, hullasd ritka rácsaidat, állkapcádat nagyra nyitva! Nę védđ rossznévén, ha köztünk valami erőszak esne: koponyáknak koppanása, fogak-csontok csattogása. (508)

„Vészēm orrát most a vénnek, hogy sajátomat segítse; nēm harácsolom hiába, maradéktalan magamnak.” (512)

„Vészēm most fülét a vénnek, hogy saját fülem segítse; nēm harácsolom hiába, maradéktalan magamnak.” (516)

„Vészēm most szemét a vénnek, hogy saját szemēm segítse; nēm harácsolom hiába, maradéktalan magamnak.” (520)

„Vészēm homlokát a vénnek, hogy homlokomat segítse; nēm harácsolom hiába, maradéktalan magamnak.” (524)

„Vészēm orcáját a vénnek, hogy saját orcám segítse; nēm harácsolom hiába, maradéktalan magamnak.” (528)

„Vészēm nyelvét most a vénnek: saját nyelvemet segítse; nēm harácsolom hiába, maradéktalan magamnak.” (532)

„Azt mondanám most legénynek, vallanám dęrék vitéznek, ki a kapsait kioldja, kifeszęgeti fogait iszonyú acélinyébül, vasmarokkal męgragadva.” (538)

Nēm akadott más azonban, nēm volt oly vitéz köztünk. Maga szędte szét a csontot, állkapcáit szétfeszítve, csontos térdeire téve, vasmarokkal męgragadva. (544)

Fogait kiszędvę végül szóval mondta, fölfelelte: „Aranyalma, erdő véne, vadonnak gyönyörű gyöngye! Most lészēn męgint mēnésēd, újra útra kēne kelnēd, elhagynod szükös szobánkat, ezt a törpe kis tanyánkat, költözñod előkelőbbbe, szellősbszélēsebb lakásba. (554)

„Vándorolj tehát, virágom, kedves kincsem, lépégetve, disznaink nyomát tapodva, malacok után mēnőben, bozotos halomra hágva, magas heggy felé haladva, föl a sűrű szálfenyőkhöz, tülevelek tengerebe. Ott lészēn csak jó lakásod, kedvedrevaló világod: lágy kolompszó hat füledbe, csēngettyűk csilingelése.” (566)

Vénēk véne Väinämöinen onnan végül visszatere. Fialat sereg fogadta, nemes népe faggatózva: „Hova lett finom fogásod, hol vesztetted el vadadat? Tán a tó jegére titted, kásás hó közē helyezted, süllyesztetted láb sarába, temetted fekete földbe?” (576)

Vénēk véne Väinämöinen szóval mondta, fölfelelte: „Nēm tēttem ki tó jegére, kásás hóba sēm helyeztem: húzkodni kopókutyáknak, madaraknak marcangolni. Nēm süllyesztettem a sárba, nēm ástam fekete földbe, hogy a hangyanép kopassza, fērgēk bújjanak beléje. (586)

„Odavittem én vadamat, piciny prédámat vezettem: hátára aranyhalomnak, rēngetegnek rézhegyere. Ott egy tiszta fára tēttem, százlevelű szálfenyőre, legēslegszebbik gallyára, terebélyēs lomb tövébe: arrajáróknak javára, csāmborgók csodálatára. (596)

„Foggal fordítām keletnek, szēmit szēlirányba tēve; nēm a fānak leghegyere, mert ha leghegyere tűzöm, szēl fuvása szētzilálja, helybenhagyja ősz vihara; nēm lógattam lēnti ágra, mert ha lēnti ágon lēnne, disznók dōfkōdnēk fejükkel, agyaruk belēakasztva.” (606)

Vénēk véne Väinämöinen most mēgint dalolni kezdēt, jelēs napjuknak javára, drága ünnepek dīszere. (610)

Szāját szōra is nyitotta, maga mondta-mondogatta: „Világits, fenyőfāfāklya, versmondónak tarts világot, mert versēlni volna kedvem, szájam szōlani szeretne.” (616)

Dalolt hát, dalát kíserve, muzsikájával mulatva. Szōla végre verse végin, maga mondta, fölfelelte: „Māsszor is mēgadjad, Isten, erős Alkotónk, mēgengedd, hogy szīvünk szērīnt vigad-junk, idōvel mēgint mulassunk vén legēnynek lagzijában, torzonborz apó torában! (626)

„Mindig is mēgadjad, Isten, erős Alkotónk, akarjad: jelekkel jegyēzd utunkat, rovátkákat rōj a fākba vitēzeidet vezetni, seregeidnek segēdül.” (632)

„Mindig is mēgadjad, Isten, erős Alkotónk, akarjad: hogy Tapio harsonāzson, vadász sījja visszhangozzon szērēny szērűskertjeinkben, közēleben kis tanyāknak.” (638)

„Muzsikāllassak naponta, mulatozva mindēn este szūlőföldem szēp hatārin, Suomi szépségēs mezőin, ipērēdō ifjúsāgnak, növekēdō nemzedéknek.” (644)

NEGYPVENHETEDIK ÉNĒK

A nap, a hold és a tűz elrablása.

Az égből hullott tűzfőka.

Vénēk véne Väinämöinen, húros hangszērēn zenélve, csak dalolt, dalát kíserve, muzsikālgatott magában. (4)

Hangja hallott hold lakáig, sőt a napnak sátoráig. Hold a házából kilépve, ült egy görbe nyír gallyára; sátrából a nap kijōve szállt egy szálfenyő heggyere. Onnan hall-

gatták a hangszért, örömenékét öregnek. (12)

Louhi, pohjolai asszony, Pohja foghíjas banyája, ott a napra csak lécsapva, holdat is kezébe kapva – holdat görbe nyír gallyáruul, napot szálfenyő hegyérül – hurcolta hideg honába, puszta Pohjolába vitte. (20)

Holdat mély homályba dugta, tarkabarka kőbe tette, napsugarat vaksötétbe, acélhégy alá helyezte. Mégmondta nekik keményen: „Innen nincs szabadulástok, föl nem hág a hold az égre, nincsen addig nap sütése, míg magam ki nem bocsátlak, nem jövök magam kihozni kilenc csödörömrre kapva, egy kancának ellésére.” (32)

Hogy a holdat elrabolta, a fényes napot befogta Pohja köhége hasába, barlangjának belsejébe, a tüzet is tönkretette, Väinölä-bül messze vitte: kis tanyáik tüztelenre, változtak világtalanra. (40)

Örök éj övezte őket, senyvedtek szuoksötétben. Éj vala Kalevalában, viskóiban Väinölä-nek, éj az égben is magában, Ukko úrnak udvarában. (46)

Bajos tüztelen topogni, világtalanul vesződni: elkeseredik az embér, maga Ukko is mēgunja. (50)

Világnak ura, nagy Ukko, maga mēnnyek alkotója furcsállani fogta végül. Tanakodott-tépelődött, hogy mi állt a hold elébe, nap fényét mi fogja vissza; mért nincs hold az éji égén, mért nincs nappal nap sütése. (58)

Félhőfodrokon haladva, mēnnynek mēzsgyéit tapodva – lábain hímēs harisnya, cifra leffentyūs cipellő – kerekédett hold-keresni, nyájas napsugár nyomába. Hanēm a holdra mēgsē bukkant, napkorongot nem találta. (66)

Tüzet Ukko tud csiholni: lángot lobbantott az égre tüzes kardjának vasával, sziporkázó szablyaéllal; tüzet kőrmire kapatta, izeire illesztette magas mēnnyeknek határin, főnn a csillagsarnokokban. (74)

Mēgvolt magva már a tűznek. Azt a tűzfőkát fogta, aranytarsolyába tette, ezüstpólyába pakolta. Égi pēsztönkára bízta, elringatni légi lányra, hogy belőle holdvilágot mēg egy új napot neveljēn. (82)

Szélēs fēllegēk szegélyin, határan hatalmas égnek ringatta a lány a lángot, tenyérrel tüzet taszajtvá aranybölcső belsejében, ezüst pólyapántlikákon. (88)

Az ezüstgērēnda görnyedt, aranybölcső csēngētt-bongott, fēllegēk-egek feszültek, mēnnyezetēk mēghajoltak tűzbabataszajgatásban, lángfőokalēngetésben. (94)

Ringatta a lány a lángot, tenyérrel tüzet taszajtvá, ujjbōgyeivel bēcēzve, két kezével āpolgatva. Tűz kihullt balog kezébül, ujjai közül kiugrott, míg forgatta két kezében, ujjbōgyeivel bēcēzte. (102)

Most a mēnnyek mēghasadtak, égre ablakok lukadtak: tüzes szikra csak kiszökent, kipattant piros parazsa; egekēn kērēsztül esve, fēllegēkbül földre hullva, kilenc égēn ātrēpülve, tarka boltján hat tetőnek. (110)

Szóla akkor Väinämöinen: „Ilmari komám-kovácsom! Mēg kellene nézni mostan, közelebbrül kéne látni, micsoda tüzecke támadt, milyen lángnak lobbánása, magas mēnnynek ablakābul hanyatt-homlok földre hullva. Hātha holdacska lehetne, vagy nētalántān napocska.” (120)

Hāt kettesben útrakeltek. Míg lépkédtek, tépelődtek, hogy oda hogyan találnak, közelébe mint kerülnek földrehullott tűz fiának, égbül villanó világnak. (126)

Jókora folyóhoz értek, talán tengér is lehetne. Ott vénségēs Väinämöinen kezde

csónakot csinálni, kalapálgatott-kopácsolt. Közben Ilmarinen mestér evezőt farag fenyőből, ladikhajtó két lapátot. (134)

Végül elkészült a csónak, rajta villák és lapátok. Mენტek rögtön vízre véle, égyenletésen evezve, Néva nagy vizét bejárva, földnyelvek között keréngve. (140)

Ilmatar, egek léánya, természettündérék anyja maga jödögélt feléjük, szólva nékik ily szavakkal: „Kik vagytok, dérek vitézek, mondjátok, minek neveznek!” (146)

Vén Väinämöinen felelte: „Vagyunk vándora vizeknek, én, a vénebb, Väinämöinen, ez még itten Ilmarinen. Árucl el tē is kilétēd, nemzetségēd mēgnevezve!” (152)

Erre így felelt az asszony: „Vagyok anyja asszonyoknak, égi nőszēmélyēk éke, mindēnek szūzen szūlője. Őt nő nászruhája rajtam, hat mēnyasszony büszke bāja. Hova mēntek hát, vitézek, messze földön mit kerestēk?” (160)

Vének véne Väinämöinen kérdésére válaszolta: „Ki talált tüzünk aludni, hamvaiba holt a lángunk. Tűztelenségben topogtunk, sokáig sötétben ültünk. Most hát föltettük magunkban, hogy mēgleljük azt a lángot, mēly imént esett az égből, földre hullt a fēllegēkből.” (170)

Szōlt az asszony ily szavakkal, válaszát így adta vissza: „Tűzről tudnotok sē kéne, lángot látni sēm tanácsos! Tētt a tűz gonoszt élēget, sē szēri, sē száma annak! Csak kiszōkkent ēgy sziporka, piros pōlyácska kipottyant Isten-alkotta világbul, Ukko űr ütötte lángbul, magas mēnyekből lēhullva, ēkēs ēgēn átrēpūlve, kormos kéményēn kērēsztl, szelemēnēn átszaladva tanyájára Tuuri űrnak, Palvoinen palotájába. (186)

„Alighogy bemēnt a házba, tanyájára Tuuri űrnak, rögtön rosszalkodni kezdēt, gonosz csínyeket mivēlni: lyányok mejjīt mēgharapta, csēsēsbimbójukat lēcsipte, fiaiknak tērdīt törte, bácsi bajszát mēgpērzsēlte.” (194)

„Bölcsőbēli kisbabával űlt az anyja-szoptatója: rögtön rájuk szállt a szikra, garázda gonoszkodásra: baba bölcsőjében égēt, anyja melle is mēgégēt. Kisgyerēk Manába mēne, Tuonelába tērt szēgényke; mēg volt írva már a sorsa, elhatározva halála kīnjában piros parásznak, tűzlángoknak tengerében.” (206)

„Már többet tudott az anyja: nēm is mēne ő Manába, mert tudott tüzet igēzni, bájoló bilincsbe verni, varrótū fokába fūzni, fejszēnek fokába űzni, csákánynak csövēbe dugni, szántóföldön szērteszōrni.” (214)

Vének véne Väinämöinen most az asszonyt mēgkérdezte: „Onnan merre mēnt a szikra, a sziporka merre szállott szántójáról Tuuri űrnak? Vízre mēne vagy vadonba?” (220)

Asszony arra válaszolva, szóval mondta, fölfelelte: „Továbbállt arról a helyről, onnan messzebb szállt a szikra, mindēnütt mezōket dūlva, lapot-földet fēlpērzsēlve. Magát végül vízbe vētte, Alue tavába tērve: vize szinte lāngra lobbant, tūzes szikra szállt belőle. (230)

„Nyáridőben három ízben, ősi éjszakán kilencszēr fölforrott a fāk hegyéig, partjai fölé kicsapva tūznek tomboló dühētül, forró-fēktelen hevētül.” (236)

„Halát szárazföldre forrt, sügērit sívó homokra. Halak bambán bāmulanak, sügērek sopánkodának, hogy már hol lēszen lakásuk. Sügēr kamráit siratta, halak házukért zokogtak, kárász váráért kesergēt.” (244)

„Hajlotthátú hal mēgindult, sügēr tűz-keresni mēne, ám hiába hajkurászta. Másodszor a márna mēne: az mēglelte és lēnyelte, tűzfiút hasába tömte.” (250)

„Visszatért a víz a tóba, lészállván szokott színére, régi rendés nyughelyére, nyári napkeltét sē várva.” (254)

„Pár nap múlva, némsokára lön nyögése tűznyelőnek, mohónak keserves kínja, gyomrának gyötörtetése.” (258)

„Vergődött a vízben egyre, erre úszva, majd amarra, potykatermő partvidékre, jó lazaclelőhelyekre, ezér fésziget fokára, száz szigetnek szögletébe. Mindén földfok úgy fogadta, mindén szirt ezén szavakkal: 'Nēm lészēn e langy vizekben, Alue avas tavában nyomorult hal elnyelője, gyötrődőnek fölfalója, tűzmarástul mēgmentője, szenvedése szüntetője.' (272)

„Hallja ezt a tarka harcsa: azt a márnát csak bekapta. Pár nap múlva, némsokára lön nyögése tűznyelőnek, mohónak keserves kínja, gyomrának gyötörtetése.” (278)

„Vergődött a vízben egyre, erre úszva, majd amarra, lazacok lelőhelyére, halasgödrök hajlatába, ezér földnyelvnek fokára, száz szigetnek szögletébe. Mindén földfok úgy fogadta, mindén szirt ezén szavakkal: 'Nēm lészēn e langy vizekben, Alue avas tavában halódónak habzsolója, gyötrődőnek fölfalója, tűztől martnak mēgmentője, szenvedése szüntetője.' (292)

„Csuka éppen ott csatangolt, tarka harcsát csak bekapta. Pár nap múlva, némsokára lön nyögése tűznyelőnek, mohónak keserves kínja, gyomrának gyötörtetése” (298)

„Vergődött a vízben egyre, erre úszva, majd amarra, sirályos sekélyesékbe, szárcsaszirték szögletébe, ezér földnyelvnek fokára, száz szigetnek hajlatába. Mindén földfok úgy fogadta, mindén szirt ezén szavakkal: 'Nēm lészēn e langy vizekben, Alue avas tavában nyomorultnak elnyelője, gyötrődőnek fölfalója, tűzmarástul mēgmentője, szenvedése szüntetője.'” (312)

Vének véne Väinämöinen mēg az Ilmarinen mestēr hálót fontak hāncsfonálbul, boróka gallyat bogozva, lágyítgatva fűz levében, kecskefűzzel körbefonva. (318)

Vének véne Väinämöinen nőket hálóhúzni küldte. Mēnt is mindēnik mēnyecske, hūgok-nővérēk halásztak. Eveztek-evickēlödtek szirtról-szirtre, fokrul-fokra, lazacos kövek közében, márnás martok hajlatában, barna nádban bódorogva, sűrű sásban sürgölődve. (328)

Bajmolódtak-botladoztak tēnfērēgve-tāntorogva; vetették fonák felērül, húzva hálójuk visszarul: csak halukra nēm találtak, melyért vágyva vērēnyēztek. (334)

Most fivērēk szálltak vízre, hálóhúzni fērfinēpek. Húztak-vontak és vetettek, kerítettek és kavartak szirt alatt, öböl ölében, Kaleva köves vizében, ám halukra nēm találtak, mēlyre minden várva-vártak: csak nēm jött csupasz csukájuk langy vizébül lāgy öbölnek tótükörnek fēlszínere. Ritka háló – kis halakra. (346)

Halak is hiába rítottak: csuka mondta más csukának, márna kérdēzte keszegtül, lazacok ēgymásra lesve: „Hirēs hősök tān kihaltak, kiveszēt Kaleva nēpe, lēnfonālgyalom fonói, értői halászuroknak, zurbolófa forgatói, hadarói hosszú rúd-nak?” (356)

Mēghallotta Väinämöinen, szóval mondta, fölfelelte: „Nēm haltak ki mēg a hősök, él Kaleva értő nēpe. Ég ha mēghal, kettő támad, kinek jobb a zurbolója, rúdja hosszabb ēg arasszal, gyalma kétolyan kēgyetlen.” (364)

NEGYVENNYOLCADIK ÉNĚK

A tüz visszaszĕrzése a tüznyelő hal hasából.
A lĕn és a hálófónás meséje. Varázsigék égési sebĕkre.

Vĕnĕk vĕne Vĕinĕmőinen, időtlen idők tudósa azt fontolgatta fejĕben, végezetül tervbe vĕtte: hálót lĕnből kĕne kőtĕni, száz szĕmüre kĕne szabni. (6)

Szĕjĕt szőra is nyitotta, maga mondta-mondogatta: „Vaj’ ki lĕsz a lĕn vetője, lĕnmezőnek mĕvelője, hogy a hálót mĕgfonhassam, százerős szĕmūt csináljak halálra íĕlt halamra, ama tüznyelő csukára?” (14)

Talpalatnyi tĕrre leltĕk, égetetlen ép darabra, méretlen mocsármezőben két fatörzs közötti földre. (18)

Gyökerek között kutatva apró lĕnmagokra leltĕk: Tuoni fĕrge tĕtte félre, titkos rejtĕkébe rakva. (22)

Volt ott ĕgy halom hamucska, száraz porbul csak parányi, hol elégĕtt ĕgy hajócska, csak a csonkjai maradtak. Lĕnmagot oda vetĕttek, hamuba ekĕt hasítva, Alue vize vidĕkin, agyagos-rögös talajba. (30)

Kikĕlt ĕgy kicsiny palánta, szapora-szívós növényke: elbokrosodott ĕgyetlen nyűlfaroknyi nyári ĕjĕn. (34)

Este későn elvetĕttek, holdvilágnál szĕntogattak, ĕggyezgettek-fattyazgattak, gymólĕlĕgatva-gyámolítva, kinyűttĕk kemény marokkal, gorombán gerebĕnĕzve. (40)

Vittĕk aztĕn áztatóba, mĕgáztatva-mĕgpuhítva, majd hamarosan kiszĕdve, szĕtzi-lálva-szĕroгатva. (44)

Gyorsan bĕhordták a házba, kemény kĕrgesĕt kiverni, tappogatva és tilolva, csĕpĕlĕgetve-csapkolódva. (48)

Fĕsűlĕgtĕk fĕrge ujjal, kora hajnalban kefélve, majd csĕvére főlcsavarva, pörgő orsóra pödörve ĕgyetlenĕgy nyári ĕjĕn, két napocskával kitoldva. (54)

A fonáshoz lányok fogtak, fonalukat tőbe fűzve, közben fĕrfiak kötöztek, háló hurkait bogozva. (58)

Vĕgán vĕndorolt a tűjük, körbe-körbe, visszaĕrve, hogy a háló elkĕszűljön, ellátva kötĕlkerettel ĕgyetlenĕgy nyári ĕjĕn, de még ĕjfelet sĕm ĕrve. (64)

Már a háló készre kötve, szĕmei, kötĕlkeretje; százőlnyre száll a mĕlye, hĕtszáz őlnyi szárnyszĕgĕlye; kősúlyok réĕkötözve, fauszói fĕlszĕrĕlve. (70)

Hálóhúzni ĕfjak mĕntek, vĕnĕk otthon váraĕoztak: lĕsz-ĕ részük hát a halban, mĕlyre vĕrsĕngve vadásztak. (74)

Húztak-vontak, húzogattak, kotorásztak és kavartak, végigvontatták a vízĕn, mĕghúzták harántirányban. Kaptak is halat kevesĕt, kidobnivaló keszegĕt, csupacsont süĕgerseregĕt, keserű húsú halakat; ĕgy halat hiába vártak: kiĕrt gyártották a gyalmot. (84)

Szóla végre Vĕinĕmőinen: „Ilmari komám-kovácsom! Immár induljuk mi ketten halászhalónkat kivĕtni!” (88)

Most hát ketten keltek útra, hálójukat vízre vetve. Vittĕk ĕgyik szárnyszĕlĕit távoli sziget tĕrére, vittĕk másĕk szárnyszĕlĕit messzi földnyelvnek fokára, vontatókötĕlük végĕt vĕn Vĕinőnek réve fogta. (96)

Erégettek és vetettek, huzakodtak-húzogattak. Fogtak is halat halommal: sügérüket sógorostul, pisztrángokat pásztorostul, keszegét, kövér lazacot, mindent, mit vizek teremnek, azt az egy halat kivéve, kiért gyártották a gyalmot, hálóhurkokat kötöttek. (106)

Akkor Väinölä-nek véne szárnysegélyeit kitoldta, szélrül folytatta fonállal, száz öltre szabott szemékkal, hétszáz ölnyi új kötéllel. Száját szóra is nyitotta: „Vigyük hálónk mély vizekre, távolabbi tengerekre, vonjuk végig új vizekén, halászni való helyekén!” (116)

El is vitték mély vizekre, távolabbi tengerekre, végigvonták más vizekén, halászni való helyekén. (120)

Vének véne Väinämöinen idézte varázsímait: „Vellamo, vizek mamája, nádköponyegés nagyasszony! Hajlandó vagy-é cserélni, váltani velem ruhádat? Neked lengő nád az ingéd, vízfodorbul van palástod, szellőlányoknak szövése, vízi tündérek tévése: tiszta gyolcsot kapsz cserébe, lönbul szőtt patyolatingét; Hold kisasszonya kötötte, fényes Nap léánya fonta.” (134)

„Ahto, kék habok királya, ura száz halasgödörnek! Ötöles fustélyt faragva, vágva hétöles husángot, verj a vízen végig véle, tengér mélyit félkavarva, halak hordáit riaszad, vizek nyájait vezessed húzóhálónk hurkaira, szémeire százölesnek, hallelőhelyek lakábul, lazacbújtató lukakbul, kék tengérnek köldökérül, komor mélyek kútjaibul, napsugártalan sötétrül, főveny nélküli fenékrül!” (150)

Kélt a tengérbül kisembér, hős a hullámok honábul. Tó tükrén megállva mondta, száját ily szavakra nyitva: „Van-é szükség zurbolóra, hosszú vesszővel verőre?” (156)

Vének véne Väinämöinen így felelt neki szavára: „Van szükségünk zurbolóra, hosszú vesszővel verőre.” (160)

Hát az a hüvelyknyi embér tépött egy fenyőt tövestül, hosszú szálfenyőt szakítva, követ kötve rá sulyoknak. Akkor kérdözgetni kezdte: „Kavarjam egész erőmbül, vállból verjem-é keményen, vagy csak képesint kavarjam?” (168)

Vének véne Väinämöinen szóval mondta, fölfelelte: „Ha csak képesint kavarod, akkor sém kevés a dolgod.” (172)

Hát az a hüvelyknyi embér zurbolni-zavarni kezdett, csak úgy képesint kavarta, halaknak hadát riasztva húzóháló hurkaira, szémeire százölesnek. (178)

A kovács evezni kezdett, vén Väinämöinen pediglen közben gyalmat gyűjtögette, húzóhálót hajtogatta. Száját szóra is nyitotta: „Most akadt halunk halommal húzóhálónk hurkaira, szémeire százölesnek!” (186)

Hálóbul halat kirázva, kibogozgatva-kiszédve, dobták Väinö csónakába. Benne van a hal bizonnal, kiért gyártották a gyalmot, hálóhurkokat kötöztek. (192)

Vének véne Väinämöinen hajóját a partra hajtva, kormányozta kék öbölbe, piros palló oldalához. Halak halmát válogatva, szálkás zsákmányát zilálva csak rábukkant a csukára, melyet oly nagyon kerestek. (200)

Vének véne Väinämöinen tanakodott-tépelődött: „Merjem-é marokra fogni csak úgy vassal vértézetlen, kökesztütelen kezemmel, rezes karvédöt sē kötve?” (206)

Napfia figyelt szavára, maga mondta, fölfelelte: „Fölhasitanám haladat, merném én marokra fogni, kése volna csak kezemben nagyságos apámuramnak!” (212)

Kés kerekedett az égből, penge pördült fellegekéből, arannyal-ezüsttel ékés, dörékára Napfiának. (216)

Dalia fia a Napnak késit akkor kézbe kapta, hal hasát hasítva véle, száját is kiszélesítve. Hát a nagy csuka hasából kibukkant a barna harcsa, barna harcsának hasából az a síkos mellű márna. (224)

Maréna hasát hasítva, benne kék batyut találtak hal belének hajlatában, harmadik hurok tövében. (228)

Azt a kék batyut kibontva, kék batyunak belsejéből piros pólya csak kipottyant; piros pólyát bontogatva piros pólya belsejében szunnyadott a szép sziporka, mely az égből ért a földre, fellegekén átfuródva, nyolc égből alányilazva, kilenc mennybolton keresztül. (238)

Míg Väinämöinen tűnődött, hogy miként vigye magával tüztelen tanyák zugába, homály-ülte házikókba, a sziporka csak kiszökkent Napfia balog kezéből, Väinö bajszát meggörkölte, kovácsét különösképpen, orcáit is helybenhagyva, kezét körülharpva. (248)

Aztán ment, amerre látott, Alue tavát taposva, borókásokban bolyongva: égték a borókabokrok. Fölszaladt a fenyvesékbe: fenyőerdőt felpérszélte; majd még távolabb loholva Pohja pusztáit tarolta, Salo szélin átszaladva, Karjalát körülkerülve. (258)

Vének véne Väinämöinen maga mendégélt utána. Vándorolt a mély vadonban, nyomában nyakas tüzének. Valahára megtalálta két fatörzs között lapulva, égértönk alatt tanyázva, reves töke rejtékében. (266)

Vének véne Väinämöinen szóval mondta-mondogatta: „Ó, té istenadta szikra, ajándéka Alkotónknak! Oktalan osonsz előlem, céltalanul messze menve: jobb lesz neked visszajöni köves kályha belsejébe, ott piros parázsra válva élő szénné színésedni. Nappal megléhetsz magadban, tűzifában szunnyadozva, éjnek évadján lapulhatsz aranyos bődönbe bújva.” (280)

Tűzfűt fülön ragadva tüzes taplójába tette, nyírfán nőtt kemény gubóba, rézfazék öblébe rejtve. Tüzes taplóját fazékban, hazavitte nyírfahéjon párás felszíget fokára, szélire ködös szigetnek, tanyákat melegre fűtve, viskóknak világot adva. (290)

Maga Ilmarinen mestér rémülten rohant a tóba, vergődött égy vízi köre, parti sziklaszirtre ülve, futva égő fájdalomtul, tűz-okozta mardosástul. (296)

Varázverseit idézte, tűz erejét engesztelve. Száját szóra is nyitotta, maga mondta-mondogatta: „Ó, tüzecke, Isten adta, Nap-nemzette égi szikra! Mondd, mi csábított a rosszra, hogy orcáimat harapjad, oldalamat ostorozzad, testemet agyongyötörjed? (306)

„Tűzre hogy lehetne hatnom, meglágyítanom a lángot, hogy ne ártson nagy hatalma, ne kínozzon oly kegyetlen, ne sanyargasson sohasé, mértéktelenül ne marjon?” (312)

„Tégéd hívlak, Turja szépe, hideg lappföldnek leánya: jégcipő, havas harisnya, zuzmara-szegélyű szoknya; kezeden fagyos fazékkal, benne jég-főzőkanállal. Vess jeges vizet belőle, hóborogatást helyezve tüztől hólyagos helyekre, lángoknak lobos nyomára!” (322)

„Hogyha ennek nincs hatása, gyere, Pohjola gyeréke, messzi lappföldnek legénye, szálfenyőnyi származéka, égigérő kisfiúcska, lappországi langaléta, kinek lábán lápi

csizma, kezét jégkesztyű takarja, fejében fagyos süvege, dörékán deres tüzje.” (332)

„Hozz hidegét Pohjolából, hozz jeget fagyos faludbul! Vagyon bőven Pohjolában, jég elég fagyos faludban: jégtavak, folyó befagyva, jeges fëllegék fõlõtte, fagyott nyûlfiak futosnak, dermedt mackók dárídóznak hóhalomnak hajlatában, ormain havas hegyeknek; fagyott hattyak hancúroznak, jeges récék játszadoznak fenékig fagyott folyókban, dermedt zûgóknak zajában.” (346)

„Hozz fagyot sikló fiatalpon, zuzmarát a szán kasában, hidegét a hegytetõrûl, deret dombnak oldalárul, hûtve jó hideg havakkal, csillapítva jégcsomóval kínját përszëlõ paráznak, lángok lázas égetésit.” (354)

„Hogyha ennek sincs hatása: ó, Ukko, ura egeknek, fejedelme fëllegéknek, göndõr fêlhók gondozója! Könnyû fêlhõt hozz keletrûl, küldj nyugat felõl nyomómat, éllel összeilleszd õket, réseikkel egyberakva; hints hideg havat belõlük, kenëgesd finom kenõccsel tûznek hólyagos helyeit, lángoknak lobos nyomait!” (366)

Ilmarinen mestër igyen tûz hevességit lëhûtve láng marását mëgszûntette. Gyors is lëtt a gyógyulása, fokonként fêlëpülése tûz okozta tályogokbul (372)

Folytatása következ számunkban

<p>Tar Károly</p>	<p>HANGOS KÖNYV</p>
<p>Szerenád <i>dobra, cintányérra és más ütõhangszerekre</i></p>	<p>Az Irodalmi Jelen regénypályázat különdíjas regénye</p> <p>Irodalmi Jelen Könyvek</p>
	<p>Arad, 2007</p> <p>ISBN-10 973-7648-16-1</p> <p>Felolvasta a szerző</p>
<p>IJK Irodalmi Jelen Könyvek</p>	<p>A CD-lemezt Koós András készítette</p>

Az Ághegy-Liget Baráti Társaság kiadásában megjelent Tar Károly: Szerenád dobra, cintányérra és más ütõhangszerekre címû, az Irodalmi Jelen regénypályázatának különdíjas regénye hangos könyv formájában. Felolvasta szerző.

A CD – lemezt Koós András készítette.